

Pielisen museon tavoitteet ja toimintasuunnitelma vuodelle 2023 sekä viisivuotissuunnitelma

1. Yleistä

Pielisen museo on paikallinen kulttuurihistoriallinen museo, jonka tehtävä on välittää Lieksan ja entisen Pielisjärven alueen kulttuuriperintöä tutkimalla, tallentamalla ja asettamalla esille sitä. Museon erikoisaloina ovat kansanomaisen rakennuskulttuuri, vanhempi metsätyöperinne sekä kuvanveistäjä Eva Rynnäsen taide. Museo tarjoaa elämyksiä ja tietoa, ja luo näin mahdollisuuksia luovuudelle, sivistykselle, identiteettien rakentumiselle ja muutosten ymmärtämiselle. Museolla on tärkeä tehtävä kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä yhteiskunnan rakentamisesta ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Vuosi 2023 on Pielisen museon 75. toimintavuosi. Museo sai alkunsa v. 1948, jolloin kansakoulunopettaja Onni E. Koposen Sokojärven koululle kokoamat esineet järjestettiin Lieksan kauppalan museoksi. Museotoimintaa ylläpiti vuoteen 1973 asti Kotiseutuyhdistys. Nykymuotoiseksi kaupunginmuseoksi Pielisen museo tuli 50 vuotta siten, vuonna 1973, kun Lieksan kaupunki ja Pielisjärven kunta yhdistyivät Lieksan kaupungiksi.

Pielisen museo sijaitsee Lieksan keskustassa, Pappilanniemellä, Lieksan kaupungin omistamalla noin kahden hehtaarin suuruisella alueella. Kaupunki osti alueen Lieksan luterilaiselta seurakunnalta vuonna 2008. Pielisen museon alue kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Vuoden 2013 alusta Pielisen museon hallinnon alle on kuulunut myös kuvanveistäjä Eva Rynnäsen taiteilijakoti Paateri, joka tuli Lieksan kaupungin omistukseen testamenttilahjoituksella taiteilijan kuoleman jälkeen. Paaterin kokonaisuuteen kuuluvat taiteilijaparin asuinrakennus, ateljee, kirkko ja galleriakahvila.

2. Henkilökunta

Museoammatillisten henkilöiden määrä pidetään vuonna 2023 museolain edellyttämällä tasolla valtionosuuksien saamiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön Lieksan kaupungille museotoimintaan osoittama valtionosuus on vuonna 2023 128 766 euroa. Museoiden valtionosuudet ovat olleet viime vuosina kasvu-uralla. Museo saa nykyisin valtionosuutta 4,2 htv:n mukaan. Valtionosuuden edellytyksenä on kaksi päätoimista ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanutta työntekijää, joista vähintään toisen tulee olla suorittanut museologian opinnot. Lisäksi museolla tulee olla riittävästi muuta henkilökuntaa. Museoiden valtionosuuden maksatus perustuu henkilötyövuosiin. Museolla on kolme

vakituista työntekijää: museonjohtaja, museoamanuenssi ja museotyöntekijä. Heidän lisäksi valtionosuuspohjaa kartuttavat kausityöntekijät.

Museonjohtajan tehtäviin kuuluvat talous- ja henkilöstöhallinto, yleissuunnittelu ja yhteistyö eri tahojen kanssa, toiminnan kehittäminen, apurahojen haku, hanketyön koordinointi sekä ulkomuseon korjausten asiantuntijavastuu. Lisäksi kuvanveistäjä Eva Ryynäsen taiteilijakoti Paaterin toiminnasta vastaaminen kuuluu museonjohtajan tehtäväkenttään.

Museoamanuenssin vastuualueeseen kuuluu perusnäyttelyiden ja vaihtuvien näyttelyiden suunnittelu ja toteutus, koululaisryhmien opastaminen ja oppimateriaalin laadinta, tallennettavan aineiston diariointi ja digitointi, arkiston asiakaspalvelu ja tiedottaminen, mm. verkkosivujen ja sosiaalisen median päivittäminen. Museoamanuenssi osallistuu tapahtumien järjestämiseen ja hanketyöhön.

Museotyöntekijän tehtäviin kuuluu museon siivous ja tilapäisten siivoojien ohjaus, museorakennusten kunnan ja esineiden säilytysolosuhteiden tarkkailu, avustaminen näyttelyiden pystyttämisessä ja purkamisessa, laskujen tarkastaminen ja lippukassan hoito talvikaudella. Museotyöntekijä toimii museon kahvilan vastuuhenkilönä ja Ceepos -kassajärjestelmän pääkäyttäjän varahenkilönä. Henkilöstön täydennyskoulutusta hankitaan Lieksan kaupungin järjestämissä koulutuksissa ja osallistumalla oman erikoisalan koulutuksiin. Työpaikkakokouksia pidetään kesällä viikoittain ja talvikaudella muutaman viikon välein. Kehityskeskustelut käydään säännöllisin väliajoin. Museon talousarviossa on varattu vuodelle 2023 määräraha seuraaviin määräaikaisiin työsuhteisiin: kokoelma-assistentti (3,5kk), lippukassanhoitaja (4kk), neljä museotyöntekijää (3-4kk), joista yksi puutarhatöihin. Kuvanveistäjä Eva Ryynäsen ateljeekoti Paaterissa työskentelee kolme opasta (3-4kk). Hallintojohtaja käsittelee määräaikaisten kesätyöpaikkojen täyttöluvat. Kesätyöpaikat ovat avoinna Kuntarekry -palvelussa tammi-helmikuun aikana. Museon talousarvioon sisältyvien työntekijöiden lisäksi museolla työskentelee työvoimavaroin rahoitettua henkilöstöä 5-6 henkilöä vuoden aikana. Lisäksi kaupungin nuorisotoimen kautta palkataan 5 kesänuorta museolle. Nuorten kesätyöprojektin kautta tulevat nuoret työskentelevät puutarhatöissä ja vahtimestareina ulkomuseoalueella ja Paaterissa. Yrittäjä Tanja Rissanen hoitaa Paaterin aukipidon, josta hän saa korvauksen kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti (HYVOLA 11.01.2022 §14).

3. Toimitilat

Pielisen museo on Suomen toiseksi suurin ulkomuseo. Ulkomuseoalueella Pappilanniemessä on yli 70 kansanrakennusta ja kaikkiaan noin 100 erilaista rakennelmaa. Museon päärakennuksen kerrosala on 2400 m². Päärakennuksessa on esineistön säilytystilaa ja arkistotilaa yhteensä 264m². Kokoelmien säilytystiloja on myös Keskuskoulun ja Kuhmonkadun koulujen kellaritiloissa. Säilytystilojen ahtauden takia museoesineistöä säilytetään myös kylmissä ulkomuseon rakennuksissa. Työskentelytilat sijaitsevat museon päärakennuksessa: toimistotilat, esineiden puhdistustila, siivoustila sekä kahvilan keittiö.

Verstasrakennuksessa on kirvesmiesten työ-, varasto- ja sosiaalityilat. Lämpimiä näyttelytiloja on noin 360 m² ja osa sisääntuloaulasta toimii vaihtuvien näyttelyjen tilana, 50m². Ulkomuseoalueen rakennusten lisäksi museo huolehtii neljästä tuulimyllystä ja yhdestä vesimyllystä Lieksan eri kylissä. Tuulimyllyt sijaitsevat Viensuulla, Kotalahdessa, Hattuvaarassa ja Nurmijärvellä, vesimylly sijaitsee Savijärvellä. Vuoden 2023 aikana Lieksan kiinteistöt kunnostaa ulkomuseon rakennuskantaa ennalta laaditun suunnitelman pohjalta. Museorakennusten huonokuntoisia kattoja ja hirsirakenteita uusitaan. Lieksan kiinteistö palkkaa korjaus / perinnerakentamistehtäviin kaksi kirvesmiestaitoista työntekijää. Ulkomuseon puustoa hoidetaan yhteistyössä Lieksan kaupungin Kuntateknikka liikelaitoksen kanssa. Rakennustarkastajalta on saatu lupa ulkomuseoalueen puuston harvennuksiin. Ne tehdään ulkomuseon aukioloaikojen ulkopuolisina aikoina, kevään ja syksyn 2023 aikana.

Pielisen museon päärakennuksen peruskorjaus- ja uudisrakennushanke on Lieksan kaupungin lähivuosien suurin rakennushanke. Sen suunnittelu saatiin valmiiksi helmimaalikuussa 2023, jonka jälkeen rakentajilta on pyydetty tarjouksia. Rakennusvaihe on tarkoitus aloittaa syyskuun alusta 2023 vanhan päärakennuksen osittaisella purkamisella. Uudisrakennuksen rakennusbudjetti on 2,0 milj. euroa. Rakennus tullaan toteuttamaan puurakenteisena ja sen arkkitehtinä toimii Kimmo Heikkilä Paloranta Oy:stä Ylivieskasta. Uudisrakennuksen valmistumisen jälkeen Pielisen museon vanhasta päärakennuksesta on suunnitelmissa kunnostaa soveltuvin osin kokoelmakeskus.

Paaterin pihapiiriin kuuluvat asuinrakennus, ateljee, kirkko ja galleriakahvila, joiden pinta-ala on yhteensä 697m². Vuoden 2023 korjaussuunnitelmiin kuuluu ilmalämpöpumpun asentaminen Paaterin kirkkoon, sähkötöiden uusiminen ja tuulettimen asentaminen asuinrakennuksen kellaritiloihin. Lisäksi Paaterin yksityistien kuntoon kiinnitetään edelleen huomiota. Kaupunki otti tieosuuden hoidettavakseen vuonna 2021 ja sille tehdään säännöllisesti peruskunnostus.

4. Aukioloajat ja pääsymaksut

PIELISEN MUSEO

Ulkomuseo on avoinna 14.5. – 15.9. päivittäin (ma-su) klo 10 – 18. Juhannusaattona museo on suljettuna. Talvikaudella 16.9. – 13.5. kaupunginmuseon näyttelytilat ovat avoinna ti – pe klo 10 – 15 sekä kuukauden toisena lauantaina klo 10 – 15. Museo on juhlapyhinä suljettu. Museon toimisto on avoinna ma – pe klo 9 – 15. Kahvila on avoinna 14.5. – 15.9. päivittäin klo 11 – 17. Ulkomuseon pääsymaksu on 8,00 euroa/hlö, yli 10 henkilön ryhmät, eläkeläiset ja opiskelijat 6,50 euroa/hlö ja alle 18-vuotiaat ilmaiseksi. Pielisen museon ja Paaterin yhteislippu on 13 euroa/hlö. Ulkomuseon pääsymaksuttomat päivät ovat kansainvälinen museopäivä 18.5., Perinnepäivä 1.6. ja elokuun viimeinen keskiviikko 25.8. Talvikaudella kaupunginmuseon näyttelyihin pääsymaksu on 3,50 euroa / hlö, yli 10 hengen ryhmät 2,50 euroa ja alle 18-vuotiaat ilmaiseksi. Näyttelytiloihin on vapaa pääsy talvella keskiviikkoisin.

Myytävien pääsylippujen valikoimaan kuuluu kausi- ja yhteislipputuotteita. Museon henkilökohtaisen kausilipun hinta on 14,00 euroa/lippu ja se on voimassa 31.8. asti. Pielisen museon ja Paaterin yhteinen kausilippu on hinnaltaan 20,00 euroa. Talvikaudella ulkomuseon ollessa suljettuna, etukäteen varattavasta ulkomuseokäynnistä peritään pääsymaksun ohella lisämaksua 30 euroa/ryhmä. Käynnistä näyttelyhallissa museon aukioloajan ulkopuolella peritään pääsymaksun lisäksi 15 €/ryhmä. Museon asiakkaille annetaan pääsylipun oston yhteydessä ulkomuseon opaskartta, joka on ajantasaistettu kausille 2023-24. Museokäyntiä varten voi tilata ryhmäopastuksen 40 euroa/tunti joko museon henkilökunnalta tai Lieksan Matkailuoppaat ry:ltä yhdistyksen määrittelemään hintaan. Kesäaikana järjestetään tunnin mittaisia opastettuja museokierroksia päivittäin klo 10.30, 13 ja 16. Asiakas voi tutustua museoon myös mobiilipeli LieksaMystillä. Se tarjoaa myös mielenkiintoisen oppimisympäristön koululaisille. Sen avulla museokävijä voi tutustua Virsuvaaran ja Kelovaaran tupaan, Lukan pirttiin, riiheen, Pusurinjoen kämppään ja Talvaisjoen kämpän terävään päähän. Kielivaihtoehtoina ovat suomi, englanti, saksa ja ukraina.

Pielisen museon kävijämäärätavoite on vuodelle 2023 on 7500 kävijää. Museo on avoinna kaupunginmuseon näyttelytilojen osalta ajalla 1.1.-14.5.2023. Ulkomuseo on avoinna 15.5.-31.8.2023. Ulkomuseoalueelle voidaan järjestää 31.8. jälkeen tilauksesta opastuksia. Museon toimistotilat muuttavat Torin Lukko kiinteistön tiloihin.

EVA RYYNÄSEN TAITEILIJAKOTI PAATERI

Paateri on avoinna talvilomien aikana 20.2. – 10.3. päivittäin klo 10 – 16 sekä kesäaikana 15.5. – 15.9. päivittäin klo 10 – 18, paitsi juhannusaattona klo 10 – 16.

Paaterin pääsymaksu on aikuisilta (yli 18v.) 10,00 euroa/hlö, (aikaisemmin 8,00 e) ryhmät (yli 10 henk.), eläkeläiset ja opiskelijat 8,00 euroa/hlö (aikaisemmin 6,50 e), alla 18-vuotiaat ilmaiseksi. Yhteislippu Paateriin ja Pielisen museoon on hinnaltaan 14,00 euroa/hlö. Henkilökohtainen kausilippu museolle, joka on voimassa 15.5. – 31.8., on hinnaltaan 14,00 euroa/lippu. Henkilökohtainen kausilippu Paateriin on hinnaltaan 15,00 euroa/hlö. Paaterin ja Pielisen museon yhteinen kausilippu on hinnaltaan 20,00 euroa.

Paaterissa opastus sisältyy pääsylipun hintaan kesäaikana. Aukioloajan ulkopuolella käyville peritään opastuspalkkio ja oppaan matkakorvaukset. Päivittäisen aukioloajan ulkopuolella vierailevilta peritään lisämaksu.

Paaterin kävijämäärätavoite on vuodelle 2023 on 10 000 kävijää. Paaterin kirkkoa ja Galleria-kahviota vuokrataan yksityiskäyttöön.

5. Näyttelyt ja tapahtumat

Museon käyttöastetta pyritään lisäämään ja toimintoja sekä palveluja kehittämään. Museo valmistautuu mittavaa uudistukseen. Se saa kokonaan uudet toimitilat vuoteen 2025 mennessä. Muuton vuoksi museon tarjontaan ei kuulu perus- ja vaihtuvia näyttelyjä. Vuoden 2023 vaihtuvana näyttelynä elokuun lopulle asti on Meiän museo – lieksalaisten uusi museo -näyttely.

Kesäkauden ohjelmaan liittyen museolla on avoimet ovet Kansainvälisenä museopäivänä 18.5., Pielisen museon Perinnepäivänä 7.6. sekä elokuun viimeisenä keskiviikkona 30.8. Lieksan kaupungin

50-vuotis juhlavuotta juhlietaan Perinneypäivän 7.6., Lasten Päivän 13.7. ja elokuun alun Raja Päivä - tapahtumien merkeissä. Työnäytöksiä järjestetään ulkomuseoalueella heinäkuun tiistaisin ja torstaisin. Näyttelyiden ja tapahtumien järjestelyssä tehdään yhteistyötä hyvinvointipalvelujen tulosyksiköiden sekä paikallisten yhdistysten ja yksityisten henkilöiden kanssa. Ulkomuseoaluetta elävöitetään lampaila. LieksaMyst-mobiilipeli on käytössä kesäkaudella.

Paaterissa on kesäkaudella yksi ilmaistapahtuma, Eva Rynnäsen syntymäpäivän tapahtuma ”Evan ja Paavon päivä” 15.6. Paaterissa järjestetään kesän 2023 aikana Vaskiviikon ja Pielinen Soi –kiertueen konsertteja.

Tapahtumista ja näyttelyistä Pohjois-Karjalan maakuntaliiton kalenterissa, sanomalehti Karjalaisessa, Vaarojen Sanomissa ja Lieksan Lehdessä, museon ja Paaterin internet- ja Facebook sivuilla. Mahdollisuuksien mukaan tapahtumia markkinoidaan myös Pohjois-Karjalan radiossa ja alueen muissa mediassa. Kouluille ja oppilaitoksille, yhdistyksille, matkailuyrityksille, linja-autoyrittäjille yms. lähetetään tiedotteet. Markkinointiyhteistyötä kehitetään yhteistyössä Lieksan kaupungin viestinnän ja Lieksan Kehitys Oy:n kanssa. Yksi Paaterin markkinointiponnisteluista on Evan ja Paavon tarina –dokumenttielokuva, jonka ensi-ilta on 15.6. Evan ja Paavon päivänä. Museon tuottama elokuva tulee esitykseen ainakin Paaterissa. Lisäksi toivotaan, että se saadaan levitykseen Suomen kansallisille TV –kanaville. Elokuva ovat rahoittaneet Inkeri ja Mauri Vänskän säätiö, Karjalaisen kulttuurin edistämissäätiö, Pohjois-Karjalan maakuntaliiton tulevaisuusrahasto sekä Aino ja Olla Teräsvuoren säätiö. Lieksan kaupunki rahoittaa elokuvaa avustusten omarahoitusosuuksien kautta.

6. Kokoelmat ja digitointi

Pielisen museolla ja Paaterilla on jatkuvasti päivittyvä kokoelmapoliittinen ohjelma, joka ohjeistaa museoaineiston tallentamista, luettelointia, digitointia ja säilyttämistä. Lisäksi Pohjois-Karjalan museot ovat laatineet yhteisen maakunnallisen kokoelmapoliittisen ohjelman. Kokoelmanhallintaa ja saavutettavuutta kehitetään edelleen. Kokoelmaesineitä on noin 100 000 ja kuva-arkistossa on noin 100 000 valokuvaa ja negatiivia. Esineistöistä kolmannes on luetteloitu manuaalisesti.

Museoesineiden vastaanottamisessa ja kokoelman kartuttamisessa jatketaan priorisointisuunnitelman mukaista linjaa. Painopistealueina ovat paikallisuus, metsätyöperinne ja rakennusperintö. Pielisen museo on liittynyt vuonna 2012 valtakunnalliseen TAKO-yhteistyöverkostoon, jonka puitteissa määritellään nykytallennuksen- ja kokoelmayhteistyön linjauksia suomalaisissa museoissa. Pielisen museon erityistallennusalueena on metsätyöperinne 1950-luvulle saakka.

Tilanpuutteen vuoksi museo ei ota vastaan esineitä, joita kokoelmassa jo on useita kappaleita. Lahjoituksena saatavien esineiden kuntoon joudutaan kiinnittämään myös huomiota. Nykydokumentointia tehdään TAKO-hankkeiden puitteissa. Tietokanta- ja ohjelmistoyhteistyötä kehitetään Kantapuu-konsortion museoiden kanssa. Digitoitua aineistoa on nähtävissä Finnassa www.finna.fi, valtakunnallisella kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteisellä sivustolla. Pielisen museon kuva-aineistot ovat yleisön vapaasti ladattavissa. Vapaalla saavuttavuudella halutaan edistää paikallisen väestön kiinnostusta omaan historiaan ja kulttuuriperintöön. Museon yhteydessä toimii kotiseutuarkisto, jonka kokoelmat ovat avoimena tutkijoille etukäteisvarauksesta. Kotiseutuarkistossa on järjestöjen ja yksityishenkilöiden arkistoaineistoa ja sitä kartutetaan Lieksaan ja Pielisjärveen liittyvällä aineistolla.

7. Yhteistyötahot

Vuosi 2023 on Lieksan kaupungin 50-vuotis juhluvuosi. Juhlavuotta juhlistetaan kaupunkitoimijoiden yhteistyön merkeissä. Yhteistyötä tehdään Lieksan kaupungin hyvinvointipalveluiden toimijoiden, Lieksan kiinteistöjen, Kuntatekniikan liikelaitoksen, Lieksan kehityksen sekä Kolin matkailun kesken.

Yhteistyötä tehdään muiden museoiden kanssa, mm. Collecte -kokoelmanhallintajärjestelmän kehittämisessä sekä Pohjois-Karjalan museoiden ja Itä-Suomen museoiden markkinointiyhteistyön kehittämishankkeissa.

Pielisen museolla on kumppanuussopimus Pohjois-Karjalan biosfäärialueen kanssa. Se tähtää museon tunnettuuden lisäämiseen maailmanlaajuisen biosfäärialueverkoston kautta. Museolla on myös yhteistyösopimus Metsähallituksen luontopalveluiden kanssa kohteiden tunnettuuden ja vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Metsähallituksen ja Biosfäärialueen kanssa tehtävää yhteistyötä tullaan edelleen kehittämään erä- ja luontomatkailupalveluiden kehittämiseksi.

Museo tekee yhteistyötä Vaskiviikon kanssa. Museolla ja Paaterissa järjestetään Vaskiviikon konsertteja. Konserttiyhteistyötä tehdään myös Matti Makkosen ja Pielinen Soi - konserttitapahtuman merkeissä.

Näyttelyiden, tapahtumien, työnäytösten ja musiikkiesitysten järjestelyissä tehdään yhteistyötä useiden eri tahojen, mm. paikallisten yritysten, yhdistysten, yhteisöjen ja yksityishenkilöiden kanssa.

Pielisen museon ja Lieksan Rajaperinnetalon yhteistyöryhmä jatkaa oman alansa yhteistyötä. Yhteistyötä Rajakillan ja Rajavartioston kanssa tehdään mm. Perinnepäivään 7.6. ja elokuun Rajapäivään liittyen.